

Antisemitism och en vänster som inte lär sig

AV MITCHELL COHEN

Denna artikel är en förkortad version av "Anti-Semitism and the Left that Doesn't Learn" av Mitchell Cohen, publicerad i den amerikanska tidskriften *Dissent* vintern 2008. Artikel kan läsas i sin helhet på <http://dissentmagazine.org/article/?article=972>

© Copyright Dissent. Tryckt med tillstånd.

I. En beslutsam offensiv är på gång. Målet ligger i Mellanöstern, och det är ett gammalt mål: Israels legitimitet. Det är inte Hizbollah och Hamas som är huvudpersonerna, de omtvistade områdena är inte Galiléen och södra Libanon eller södra Israel och Gaza. Medlen är inte militära. Offensiven kommer inifrån delar av den liberala och den vänsterorienterade intelligentsian i USA och Europa. Den har ingenting att göra med den ena eller andra förhandlingen mellan israeler och palestinier, och den har ingenting att göra med någon särskild israelisk politik. Man kan trots allt, med rätt eller orätt, skälla på olika delar av den israeliska politiken utan att förneka den judiska statens legitimitet, liksom man kan kritisera israelisk politik – återigen med rätt eller orätt – utan att vara antisemit. Man kan vara emot alla israeliska bosättningar på de ockuperade områdena (vilket jag är) och man kan också medge att även Benjamin Netanyahu och inte bara Yassir Arafat var ansvarig för att underminera Osloprocessen, utan att vara antisemit eller antisionist. Man behöver inte vara antisemit eller antisionist för att tycka att vissa amerikanska judiska organisationer ger efter för den amerikanska eller israeliska högern.

Dagens angrepp är någonting annat. Det är till stor del format av politiska attityder och argument som återuppväcker det sämsta hos 1900-talets vänster. Det är dags att lämna dem bakom sig. Men låt mig göra klart: jag är "vänster". Jag har fortfarande inga problem med att någon beskriver mig med "s-ordet" – socialist – även om jag inte bryr mig särskilt mycket ifall man kallar mig socialdemokrat, vänsterliberal eller något liknande. Min orientering till vänster har sitt ursprung i ett

engagemang för demokratisk humanism och social jämlikhet och en etisk grundsyn som vilar på dessa värden.

[...]

Det är viktigt för mig att hitta en ny grund för den gamla blandningen av frihet, jämlikhet och solidaritet, en grund som är begriplig i vår globaliserade tidsålder. Men jag vill också ha en vänster som utifrån de katastrofer som under 1900-talet genomfördes i vänstern namn drar slutsatser som är verkliga och inte bara tomma gester.

Det finns en vänster som lär sig och det finns en vänster som inte lär sig. Jag vill att den vänster som lär sig ska informera våra västerländska samhällen (en svår uppgift i George W Bushs Amerika) och hjälpa till att hitta idéer som verkligen tar itu med fattigdomen i det som brukade kallas tredje världen – hellre än att romantisera den.

Efter 1989 var den vänster som inte lär sig på reträtt. Den tystades när slutet kom för alla dessa lumpna kommunistregimer, när bilder sändes ut över hela världen på de miljontals människor på gatorna som krävde befrielse från de diktaturer som legitimerade sig i vänstertermer. Ni vet vad jag menar med den vänster som aldrig lär sig: dessa personer som vrider och vänder sig så att de kan förklara och "förstå" nästan vad som helst i syfte att bevara sina egna uppfattningar eller intellektuella behov intakta. En gång i tiden var vissa av dem verkliga leninister; nu visar de ofta några av leninismens värsta mentala kännetecken – ofta i postmodern, postkolonial eller till och med militant liberal klädedräkt. Ibland rör de på sig i det politiska spektret och fördömer sina

tidigare jag (medan de ger sig en klapp på sina moraliska axlar). Man kan ofta känna igen dem utan allför stora svårigheter: samma röst som hos en politisk kommissarie, även om melodin låter annorlunda. Det är en röst som man ofta kan höra även hos f.d. kommunister som blivit nykonservativa.

Deras förklaringar, deras ”förståelse”, skriver ofta om historien eller omskapar det som de har framför ögonen för att det ska passa deras egen utgångspunkt. Eftersom deras tänkande ofta rör sig i en mentalt slutet cirkel är den också slutpunkten. Ibland är det en idé, ibland ett trossystem (som de vägrar att se hos sig själva), ibland en verklig fördom och ibland bara ärelystnad. Elaka troll var ofta en del i berättelsen hos den gamla vänstern som inte lärde sig, och så är det även idag. Om saker och ting inte blir som du vet att de borde bli, så är det skurkaktiga krafter som lurar i bakgrunden. Problemet kan ju inte vara ditt sätt att tänka eller din oförmåga att se världen på ett nytt sätt, eller att du tog väldigt fel i det förflutna. Nej, det är mycket enklare att meddela att du, till skillnad från vem som helst som inte håller med, ägnar dig åt ”kritiskt” tänkande. Och om ditt kritiska tänkande på något sätt kritiserar, fördöm genast din fiende för ”McCarthyism”. Låtsas att ditt fördömande är ett argument som rör det ursprungliga ämnet för dispyten. Det är enklare än att svara på kritiken.

[...]

II. Historien kanske inte går framåt men ibland så kastas den tillbaka. Under det senaste decenniet har mycket av det gamla skräpet kommit tillbaka. Ett utrymme har öppnats av flera skäl – från socialdemokratins sorgliga oförmåga till nytänkande i globaliseringens tidsålder och de postmoderna och post-koloniala influenserna på universiteten till George W Bushs inflytande med dess många, många bedrövliga konsekvenser (inte bara i Irak). Vänstern som inte lär sig blev 1900-talsvänsterns överjag. Dess försök att spela samma roll på 2000-talet måste stoppas.

Det finns inget som bättre illustrerar hur det gamla skräpet kommit tillbaka än den ”nya” antisemitismen och den falskhet som ofta tar sig uttryck i uttalandet: ”Jag är antisionist men inte antisemit”. Den fixering vid Israel/Palestina som finns inom delar av

vänstern och som ofta utestänger allt annat lidande i världen borde få varje balanserad observatör att undra: Vad är det som pågår här? Denna fixering måste avmystifieras.

I teorin är antisionismen och antisemitismen ganska lätta att särskilja. Antisemitism är en form av rasfördomar och nationella fördomar som utkristalliserades under 1800-talet. Den ersatte eller återuppfann delvis de antijudiska religiösa fördomarna (även om århundraden av religiösa fördomar lätt lät sig omvandlades till rasistisk och nationell trångsynthet). Dess mål var helt klart judar, inte ”semiter”. För vissa blandade den ihop saker och ting ytterligare genom att identifiera judar med kapitalismen. Detta blev sorgligt nog ett återkommande drag inom de delar av vänstern som senare för jämnan skulle sammanfläta judar, kapitalism och sionism. Det är konstigt nog också vad judiska nykonservativa har försökt göra under de senaste decennierna.

Antisionism betyder i teorin motstånd mot idén om en judisk stat som svar på den framväxande antisemitismen. Låt oss vara uppriktiga: det har funnits antisionister som inte har varit antisemiter, precis som det har funnits motståndare till positiv särbehandling som inte är rasister. Men den centrala frågan är den skadliga överlappningen, inte de intellektuella spetsfundigheterna.

Tänk på den gamla onda tiden då delar av vänstern tillhandahöll ett teoretiskt försvar av företeelser som ”demokratisk diktatur”. Faktum är att om du förstod – och särskilt om du gick med på – alla antaganden och i synnerhet de leninistiska definitionerna, så fungerade försvaret. Vilken professor som helst i politisk teori kan ställa upp det åt dig och det kommer att stämma perfekt i teorin. Men om du levde i en ”demokratisk diktatur” var det intellektuellt gift. Det var också rena giftet om du engagerade dig i vänsterns bästa värden.

Dessa står återigen på spel när vi frågar: I vilken utsträckning kopierar en stor del av antisionismen antisemitismens tankemönster? Och i vilken utsträckning ökar demagogiska antisionistiska uttalanden antisemitismen? Det är en sak som är märklig med antisemitismen, och det fångades i en kommentar av författaren Iain Pears som borde citeras, om och om igen i

dessa dagar: ”antisemitism är som alkoholism. Du kan klara dig i 25 år utan att dricka, men om det börjar gå dåligt och du plötsligt sitter med ett glas vodka i handen så kan du sen inte bli av med det.” (*International Herald Tribune*, 11 augusti, 2003.)

Många slutsatser kan dras av det faktum att den kampanj för att bojkotta Israel som nyligen lanserades av de brittiska akademikerfacken stoppades eftersom man fann att den bröt mot antidiskriminerings-lagstiftningen.

Förra året ledde Denis MacShane, brittisk parlamentsledamot för Labour, en kommitté med parlamentsledamöter och f.d. ministrar som undersökte den ökande antisemitismen i och utanför Storbritannien. ”Judehatet har nått nya höjder i Europa och på många håll söder och öster om den gamla kontinenten” skrev han i en mycket modig artikel i *Washington Post* (4 september, 2007)¹. Han beskriver ett brett spektra av incidenter. ”Militanta antijudiska studenter uppeldade av islamistiskt eller vänsterextremistisk hat” försöker på universiteten att ”hindra judiska studenter från att uttrycka sina åsikter”. Det finns en ”antijudisk diskurs, en stämning och ett tonfall närhelst judar diskuteras, vare sig det är i media, på universiteten, bland den liberala mediaeliten eller vid middagsbjudningar i det chica London. Att uttrycka något som helst stöd för Israel eller för en judisk stats rätt att existera väcker ogillande och till och med förakt”.

McShane visar att detta slags beteende skiljer sig från specifika dispyter om den ena eller den andra israeliska politikern. Undersökningskommittén ”gjorde klart” att kritik ”inte var förbjudet område”. Detta är riktigt, och detsamma borde gälla vilken som helst regering i hela världen. Men McShane varnar också för att något annat är på gång, att gamla demoner vaknar upp igen och att ”den gamla antisemitismen och antisionismen har förvandlats till något farligare”. Hotet, säger han vältaligt, gäller inte bara judar eller Israel utan ”allting som demokrater länge har kämpat för: sanning utan fruktan, oberoende av religion och politiska åsikter”. Vad är ”sanning utan fruktan” när vi talar om förhållandet mellan antisemitism och antisionism? Finns den i Tony Judts påstående i *New York Times*

att ”länken mellan antisemitism och antisionism har skapats nyligen”? (31 januari, 2007). Hur en historiker – eller någon annan – kan hävda detta är verkligen förvånande. Betänk vad som då retuscheras bort från 1900-talets historia – de antisemitiska excesserna under Stalins sista år, bara till att börja med.

[...]

För några år sedan försökte jag i en vetenskaplig tidskrift att sammanfatta det gemensamma i den antisemitiska och den antisionistiska diskursen. Det är värt att upprepa. Här följer de huvudsakliga teman som genomsyrar den klassiska antisemitismen:

1) **Insinuationer:** Judar passar inte in och kan aldrig passa in i vårt samhälle. Det finns något främmande, för att inte säga ondskefullt hos dem.

2) **Klander:** De ser sig som så speciella, judarna, de är så upptagna med sitt ”eget”. Varför är de så klaninriktade och anakronistiska när vi behöver en värld av solidaritet och kärlek? Det är faktiskt de själva som gör sig till ett ”problem”. Om det så kallade ”judiska problemet” är unikt i vissa hänseenden så beror det på deras eget agerande, som de oftast döljer bakom slug argumentering.

3) **Invändningar:** De där judarna tjarar alltid om att de är offer. I själva verket har de en omfattande makt, särskilt finansiell makt. Deras inflytande finns överallt, även om det inte är särskilt synligt. De utövar sin makt på ett manipulativt sätt, bakom kulisserna. (Och det finns ju faktisk några av dem, kanske med skuld känslor, som erkänner att det är så.)

4) **Motbeskyllningar:** Titta på deras missgärningar, som de utför samtidigt som de skriker att de är offer. Missgärningarna sträcker sig genom århundradena, från Gudsmordet och rituella barnamord till försäljning av militära hemligheter, krigsprofitering, och profitering på de fattiga som kapitalister, hyresvärdar, mellanhänder eller penningutlånare. Och alltid, genom sin list, så för de oss bakom ljuset.

Ändra på några fraser, ett ord här och där och vi hittar de antisionistiska teman som nuförtiden är populära hos delar av vänstern

¹ Se svensk översättning i SKMA Nyhetsbrev Januari 2008.

och i delar av den muslimska världen och arabvärlden:

1) **Insinuationer:** Sionisterna är främmande implantat i Mellanöstern. De kan aldrig passa in där. Det är den västerländska kapitalismen som skapade den sionistiska staten.

2) **Klander:** En judisk stat kan aldrig bli demokratisk. Sionism är exkluderande. Själva idén om en judisk stat är en anakronism.

3) **Invändningar:** Sionisterna tjarar om att de är offer men i själva verket besitter de en enorm makt, särskilt finansiell makt. Deras inflytande finns överallt, men de är nogga med att det inte ska synas. De använder sin makt på ett manipulativt sätt, bakom ryggen på folk, bakom kulisserna – titta bara på det sionistiska inflytandet i Washington. Eller rättare sagt den sionistiska dominansen i Washington. (Och det finns faktiskt några judar, kanske med skuld känslor, som erkänner att det är så.)

4) **Motbeskyllningar:** Sionisterna har gjort sig skyldiga till häpnadsväckande, gränslöst lömska dåd. Och de sopar igen spåren genom list. Deras missdåd sträcker sig från den imperialistiska aggressionen 1967 och Ehud Baraks påstående att han erbjöd palestinierna en kompromiss år 2000 till ”massakern” i Jenin under den andra intifadan.²

Nej, antisionism är inte principiellt detsamma som antisemitism, men det är dags för eftertänksamma sinnen – speciellt till vänster – att oroa sig över hur mycket antisemitismen och antisionismen delar, hur mycket de dominerande arterna av antisionism uppmuntrar antisemitism.

Följaktligen:

Om du dömer den judiska staten efter en måttstock som du inte använder på andra; om blodådrorna på din hals sväller när du fördömer sionister men du inte har gjort mer än skrockat ”ja, det är ju hemsk det där i Dafur”;

om det inte finns något som Hamas skulle kunna göra som du inte ”efter en djupare analys” skulle skylla israelerna för;

om ditt hånande av sionister inte låter särskilt annorlunda än amerikanska nykonservativas hånande av vänstern;

då bör du inte bli förvånad om du får stark kritik av personer som menar allvar med en rättvis fred mellan israeler och palestinier och som inte låter dig komma undan granskning med hjälp av den självfrikännande frasen ”jag är antisionist men inte antisemit”. Om du är antisionist men inte antisemit, använd då inte de kategorier, allusioner och trångsynta uttryck som är alltför välkända för alla som har studerat fördomar.

Det är dags för den vänster som lär sig, som utvecklas, som reflekterar, som har en historisk och inte en retorisk infallsvinkel, och som vill ha en framtid baserad på sina egna bästa värden att högt och tydligt säga till den vänster som aldrig lär sig: Ni kidnappade ”vänster” i det förra århundradet, men ni kommer inte undan med det igen vilken täckmantel ni än använder.

Mitchell Cohen är redaktör på tidskriften Dissent och professor i statskunskap på Baruch College – CUNY.

SKMA tackar Mitchell Cohen och tidskriften Dissent för tillåtelsen att översätta och publicera hans artikel.

² Dessa grunddrag i antisemitism och antisionism, men några mindre variationer, publicerades ursprungligen i Mitchell Cohens ”Auto-Emancipation and Anti-Semitism: Homage to Bernard-Lazare”, *Jewish Social Studies*, hösten 2003.